

СЪВРЕМЕННИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Таня Костова Кирова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN KINDERGARTEN

Tanya Kostova Kirova

Kindergarten "Ran Bosilek", Burgas

***Abstract:** The concept of "modern educational technologies" is discussed where both didactic and educational tasks are being solved. Various modern educational technologies are discussed which guarantee a high degree of certainty in order to achieve the desired results with predetermined deviations.*

***Keywords:** child, intellectual development, independence, modern educational technologies*

До неотдавна свързани само със сферата на материалното производство, днес технологиите задължително присъстват във всички социални сфери. Технологиите са свързващото звено, което осигурява ефективен пренос на теорията в практиката. Технологиите осигуряват висока надеждност при планирането и осъществяването на всяка практическа дейност. Ето защо в съвременните условия формирането и развитието на технологичния подход и технологичното мислене придобиват особено важно значение.

Технологиите в сферата на образованието могат да се разделят на три концептуално обособени групи:

- Технологии, свързани изключително с процеса на обучение – на преден план се извеждат технологичните компоненти на дейностите на учителя при преподаването, организацията и управлението на процеса на обучение и дейностите на учениците при ученето. При подобен подход възникват понятията “педагогически технологии”, “дидактически технологии”, “технологии на обучението”, “технологии на възпитанието”, “технологии на преподаването”, “технологии на ученето”, “образователни технологии” и др.
- Технологии, свързани с образователните техники, форми и методи. На тази основа възникват “алгоритмична технология”, “програмирана технология”, “технология на проектите” и др. Към технологиите, свързани с формите на

обучение се отнасят “технология на груповото обучение”, “екипна технология” и др. Водещите методи на обучение формират друга група технологии: “словесни технологии”, “демонстрационни технологии”, “игрови технологии”, “подражателни технологии”, “евристични технологии” и т. н.

- Технологии на основата на използваните средства за обучение и учене: “тебеширена технология”, “аудиовизуална технология”, “компютърна технология”, “Интернет-технология” и др.

Понятието “образователна технология” е сравнително ново в педагогическата теория и практика. Според П. Петров и М. Атанасова “то не е просто другото наименование на педагогическата технология”, това понятие отразява факта, че съвременният учебно-възпитателен процес е единен процес, в който се решават едновременно и дидактически и възпитателни задачи. По своята същност понятието образователна технология “характеризира новата технологическа парадигма, която се отличава с личностно-ориентираната си насоченост и не разделя обучението, възпитанието и развитието” [1].

Откривайки много общи характеристики в даваните от различни автори определения, М. Михова извежда следното съдържание на понятието “образователна технология”:

- “вид интелектуална технология, насочена към решаването на образователни проблеми и проблеми на човешкото учене;
- сложен комплекс от действия (анализиране, планиране, разработване, приложение, оценка), които се обединяват в думата дизайн и се разгръщат на основата на научни теории за ученето и преподаването;
- реализация на процеса на образование, чрез използване на човешки и нечовешки ресурси;
- единство между интелектуални, аудиовизуални и информационни технологии.”

На тази основа авторката предлага следното определение: “Образователната технология обединява различни технологии – обучаващи, възпитателни, учебни, управленски и други, с цел вземане на научнообосновани педагогически решения за подготовката, осъществяването и оценката на процеса образование на човека. Принципната роля на образователните технологии е свързана с повишаване ефективността на образователния процес.” [2].

Преди всичко образователните технологии могат да се разделят на две големи групи:

- за институционализирано образование;
- за свободно образование.

„Педагогическата технология“ е съвкупност от психолого-педагогически подходи, определящи съдържанието на предучилищното образование, комплекс от форми, методи и похвати на обучение, възпитателни средства, чрез които се реализира специфичният възпитателно-образователен процес в детската градина.

В предучилищната теория и практика съществуват различни варианти на възпитателно-образователния процес. Творчески работещият учител привнася в него нещо креативно, съобразно със собствената си професионална компетентност, педагогическа индивидуалност, и определя степента на осмисляне на програмното съдържание при отчитане на конкретните условия, в които се реализира педагогическият процес. [3].

Съвременните педагогически технологии в предучилищна възраст са насочени и синхронизирани с реализацията на Държавните образователни изисквания и стандарти.

Технологията е инструмент на професионалната дейност на педагога. Същността ѝ се изразява в:

- има изразена етапност и включва в себе си набор от определени професионални действия на всеки етап;
- позволява на педагога още в процеса на проектиране да предвиди резултатите от собствената си професионално-педагогическа дейност.

Основна задача на учителите в ДГ е да изберат методите и формите за организация на работата с деца, педагогическите технологии, които оптимално да съответстват на поставените цели за развитие на личността. Принципно важна страна в педагогическата технология е позицията на детето във възпитателно-образователния процес, отношението към детето от страна на възрастните „заедно с него“ [1].

Педагогическата технология гарантира постиженията на детето.

Изпълнението на избраната технология гарантира висока степен на сигурност за достигане до желан резултат с предварително определени приемливи отклонения. Неизпълнението или нарушаването на технологията, почти винаги води до несъответствия с желаната крайна цел или до значителен преразход на ресурси [1].

1. Мултимедийни технологии в обучението

С развитието на информационните технологии, една от най-динамичните сфери на съвременния живот, се усъвършенстват и начините за предаване на информацията. Мултимедията е интерактивно представяне на информацията с помощта на няколко медии - текст, графика, анимация, статични графични изображения, живо видео, звук: /мулти – много, медия – среда/. На този етап от развитието на компютърната технология, информацията протича основно по три канала : зрение, слух и допир, като се групира в

няколко категории /медии/, а именно по-горе посочените текст, графика, анимация, звук и видео [4].

Използването на мултимедията в обучението като принципна постановка, се характеризира с някои особености. Една от основните, тясно свързана с мултимедиалността е интерактивността, създаваща възможност обучаващия се да извършва контрол върху информацията, превръщайки се в активен участник в процеса на обучение. Интерактивността е ключов елемент на мултимедийната технология. Тя дава изразност на взаимодействието между обучаващия се и технологията. Именно тя съдейства за повишаване на ефективността на обучението при използване на мултимедия. В значителна степен повишава нивото на възприемане и запомняне на информацията. Представена по мултимедиен път, информацията въздейства на различни центрове на човешкия мозък. Според някои изследвания, информацията представена по такъв път при първи преглед може да бъде възприета, запомнена и възпроизведена до 50-60%, докато същото информационно съдържание, предадено по традиционен начин дава резултатност в рамките само на 10% [4].

2. Екипна работа в детската градина

Разрешаването на комплексни проблеми изисква децата да развият у себе си фундаментални умения – групова / екипна / работа, разрешаване на проблеми, проучвателски умения, използване на модерни техники и технологии. С тази комбинация от умения, те постепенно ще се превърнат не само в субекти на педагогическото взаимодействие, но и във водещи в процеса на учене, напътствани и подпомагани от опитни учители.

Екипната работа се основава на теорията на Ж. Пиаже за активното учене, или т.нар. учене в действие, въз основа на вече съществуващия опит. Екипната работа е процес ориентиран към детето. Екипната дейност в предучилищната група спомага за овладяването на учебния материал и за интелектуалното им развитие от една страна и за тяхната самостоятелност от друга. Групата спомага за саморегулирането, ценностната ориентация и общуването в нея. Когато децата работят в екип и са разделени на групи учителят има възможност за своята целенасочена работа, а дори може да проследи индивидуалната работа на всяко едно дете в групата. Работейки децата в група те се допълват и всяко едно може да вземе отношение по поставените им задачи [5].

При децата от предучилищна възраст много е хубаво поставените екипни задачи да са насочени към правенето на анализ. По този начин се разбира до каква степен децата могат да изразят своето мнение и да застанат зад него. Много е важно учителите да правят и различни проекти, където се дава възможност децата да мислят, да изразяват мнение, да творят, да се научат да търсят допълнителна информация и т.н. Това е много важен етап за създаването на групи и разпределянето на задачите между участниците в нея. Екипната работа дава възможност за междуличностното общуване. По-ефективно е взаимодействието, когато децата работят в екип. Целта на построяването на екип в

учебния процес е всеки участник да изразява собственото си мнение, да се научат да уважават чуждото мнение, да могат да се обосновават, ако не са съгласни с предложението на някой от екипа, да се изградят социално-значими качества на личността и да има емпатийно общуване.

Превръщане на групата в общност и изграждането на работещи екипи изисква време, внимание и търпение и най-вече, зачитане на възможностите на всяко дете, на неговите уникални характеристики и качества.

3. Работа по проект

Образованието се сблъсква все по-осезателно с потребността от придобиване на способности и умения за работа при условията на постоянно увеличаване на дела на чисто професионални знания и информация и все по-диференцираните изисквания на модерните технологии за комуникация и управление. Това изисква детската градина и училището да излязат и извън рамките на общоприетите досега учебни предмети и да обучават придобиването на надпредметни умения в методическата, социалната и личната област. Работата по проекти дава възможност да се придобият тези умения и така да се достигнат междупредметните стандарти в образованието [6].

Проектната работа е ориентирана не към интеграция на фактически знания, а на тяхното активно и самостоятелно придобиване и прилагане на практика. Това е модел за обучение, който въвлича детето в процеса на решаване на сложни за него проблеми и в който се намира в активна позиция - позиция на субект. Методът на проектите е насочен към развитие на личността на детето, неговите познавателни и творчески способности. Но както показва практиката в детската градина, познавателното развитие се свежда към формиране у децата на систематизирани знания и развитие на елементи на логическо мислене.

Говорим за наличието на проект, когато по една тема се работи по-продължително време (процес) с цел накрая да се получи конкретен резултат (продукт).

Работата по проекти има особени предимства. Това дава възможност де се придобият и тренират важни компетенции, които са необходими в професионалната практика, но и полезни в личния живот. Темата на проекта може да се избере от всички области на живота и от учебните предмети. Особено важно е проектът да донесе практическа или интелектуална полза. Практическата полза означава, че с резултата от проекта може да се направи нещо или някой да получи нещо. Интелектуалната полза означава, че чрез резултата от проекта нещо се изяснява и че познанието за нещата в нашия живот се увеличава. При избора на тема трябва да се прецени дали децата желаят да работят повече практически или интелектуално/теоретически. Въпреки всичко няма проект, който да е само практически, защото и практическите резултати трябва да се обясняват теоретично с текст, и няма проект, който да е само теоретически. Защото и теоретичните резултати трябва да се онагледят практически с картини или други

средства. Учителят - координатор на проекта, трябва да проследи цялата работа по проекта [6].

Търсенето на информация и материали се извършва от работната група. Това е важна фаза от проекта, защото от събраните материали често зависи колко добре напредва работата и колко добър ще бъде резултатът.

Същинската работа по проекта се състои в неговото изпълнение. За определяне на времето за работа по проекта има различни възможности. Целесъобразно е да се води протокол за хода на работата по проекта.

В края на работата по проект може да има оценяване, възможно е да бъде и под формата на изпит. Презентацията на проекта трябва да се изработи и подготви особено внимателно. Тя обхваща представяне на резултата от проекта и разговор върху работата на проекта [6].

Използването на иновативни педагогически технологии открива нови възможности пред детската градина като институция в системата на предучилищното и училищното образование. В търсенето на нови и различни форми на работа, проектно-базираното обучение набира все по-голяма популярност в предучилищна възраст. Методът на проектната дейност в детската градина представлява набор от определени действия, организирани от учителя и изпълнявани от децата самостоятелно или в екип с други деца и подпомагани от родителя в резултат на което се създава творчески продукт. Когато става въпрос за такъв крехък период от развитието на детето, а именно периодът от третата до седмата година се изисква вземане под внимание на психолого-физиологичните особености на децата. Затова включването на родителя като партньор е от особено голямо значение. Родителите се явяват не само източници на информация, но и подкрепа както за детето, така и за учителя в процеса на работа по проект. Проектната работа в детската градина представлява подготвителна стъпка към преминаване на детето към училищния живот, правейки го активен участник в образователния процес.

4. Интердисциплинарен подход

Известната STS-тенденция (взаимодействие между наука, технологии и общество) е важна предпоставка за развитие на интердисциплинарни области и изследователски методи в съвременното научно познание. В този смисъл интердисциплинарното обучение може да се разглежда като процес на доближаване/сближаване на познание, методи и похвати от две или повече учебни дисциплини/ научни области в една познавателна дейност с ясната цел: очертаване на тяхно допирно поле за решаване на реален образователен казус, проект и ситуация [7].

Интердисциплинарното обучение е съвременен научен подход, който разкрива възможността за изследване на даден проблем от гледна точка на множество научни перспективи, така че не само да се насочва и развива интересът, но и да се стимулира

активността, да се представя ценностната ориентация на проблема, резултата и приложението.

Съвременният учител трябва да приеме предизвикателството да подготви децата с оглед на тяхната реализация в бъдеще. Необходимо е да намери начини да ги мотивира, да ги направи активни субекти в процеса на обучение, като отчита индивидуалните им интереси и ги поставя в организирана и подкрепяща учебна среда. Съвременните деца трябва да бъдат провокирани и заинтригувани да мислят, да развиват творческите си способности, да търсят и да намират свои собствени нестандартни решения. Изграждането на активни, творчески и самостоятелни личности изисква в обучението да бъдат използвани форми и методи, които да гарантират усвояване и интегриране на учебното съдържание, да стимулират мисловната дейност, да осигуряват мотивация и желание за учене. Р. Неминска определя, че „целта на интердисциплинарното обучение е не децата да знаят всичко, което е необходимо, а да притежават достатъчно познания и умения в области като четене, математика, обществени, природни, технологични науки така, че да приложат наученото в реални проблемни ситуации.” Интердисциплинарността като взаимодействие между направления се разбира като познавателно взаимодействие между определени благодатни теми за постигане на познанието чрез различни перспективи и методически плурализъм. Тук водещият фактор е учителят, който насочва познавателната активност на децата. Р. Неминска посочва също, че интердисциплинарният подход към учебната програма се придържа към запазване на границите между дисциплините при решаването на познавателния проблем, но откриване на допирни точки при решаването на реални дидактически казуси [7]. Интердисциплинарният подход предоставя условия за допълващи и развиващи елементи в методиките на обучение. В него се акцентира върху креативното преподаване и творческо пресъздаване, на уменията да се използват интегративните функции на учебното съдържание. Интердисциплинарното обучение насърчава всички участници в него към по-пълноценни, креативни и ефективни педагогически взаимодействия. Интердисциплинарният подход често е наричан „преподаване на мислене“. Той провокира учителя да създава познавателна среда за творческа рефлексия, ангажира към проблемно-ситуативно проектиране на процеса на познание. Интердисциплинарното обучение влияе положително на познавателните, емоционалните и мотивационните нагласи на децата. Създава се интерес на децата към учебното съдържание, което превръща това учебно съдържание в субект на познанието. Децата, участващи в интердисциплинарното обучение, често усвояват учебното съдържание като вълнуващо преживяване, когато учителят успее да обвърже темите не само интердисциплинарно, но и с времето, реално ситуативно пространство. Интердисциплинарното обучение е процес, в който децата се насърчават да възприемат, коментират, разсъждават от гледна точка на множество дисциплини, да откриват отговори и да представят резултати. Целта е да се създаде интердисциплинарно звено между две, три или повече дисциплини [7]. Интердисциплинарното обучение няма да замени отделните дисциплини, а ще сближи, допълни, развие и надгради обучението. Чрез интердисциплинарното обучение се

утвърждава самочувствието, усеща се самоефикасността и се утвърждава страстта за дейност в общността. Интердисциплинарното обучение помага на децата да откриват и преодоляват заедно, на емпирично ниво, стереотипи и предразсъдъци, помага да се насърчи ученето, развива критическото мислене, развива различни учебни техники и умения да се разбират множество гледни точки.

Литература:

- [1] Петров, П., М. Атанасова. Образователни технологии и стратегии за учене. София, Веда Словена - ЖГ. 2001.
- [2] Михова, М., Преподаването и ученето. Теории, стилове, модели. Велико Търново, АСТАРТА, 2002.
- [3] <https://diuu.bg/emag/3823/>
- [4] Павлов Д. Образователни информационни технологии. Модул първи. Университетски курс. София, Даниела Убенова. 2001.
- [5] Алексиева, М. Учителят за малкия ученик, К., "Ирита Принт", 2007.
- [6] Симон, П. Практически наръчник за работа по проекти, Варна, 2006.
- [7] Неминска, Р. Симулационно базирано педагогическо обучение. Стара Загора: Изд. "Кота". 2015

За контакт с автора:

Таня Кирова

e-mail: tania_64@mail.bg